
ПОЛІТОЛОГІЯ

Криворучко Н. В.

АСИМЕТРІЯ БЕЗПЕКИ У КОНТЕКСТІ ЧЕСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИХ ВІДНОСИН

Чесько-американські відносини є класичним зразком асиметричних відносин, коли одна держава переважає другу за площею своєї території, військовим та економічним потенціалом, за кількістю населення, соціальним складом та іншими параметрами. Аналіз характеру співробітництва ЧР та США у сфері безпеки спонукає до необхідності вивчення моделі такого двостороннього співробітництва. Нерівномірність потужностей і особливостей стратегічної культури цих двох країн створює можливості реалізації як двосторонніх проєктів, так і багатостороннього партнерства в рамках трансатлантичного співробітництва. У статті розглянуто різні типи асиметрії та виокремлено характерні риси чесько-американської асиметрії відносин від початку їх становлення, простежено характер взаємовпливу та можливості реалізації національних інтересів невеликої держави в центрі Європи за умов особливого партнерства зі США.

Ключові слова: асиметрія, безпека, стратегічна і безпекова культура, США, ЧР.

Ускладнення системи безпеки міжнародних відносин урізноманітнює її чинники, що впливають на її формування та співробітництво міжнародних гравців. Стратегічне лідерство Сполучених Штатів поруч зі слабкістю Спільної політики безпеки і оборони ЄС продовжує відігравати ключову роль у системі колективної системи безпеки, що було підтверджено недавнім «європейським туром» президента Барака Обами. Відповідно, на сьогодні в суспільному та академічному дискурсах постало питання не пропорційності систем безпеки, державних стратегій, загроз системі безпеки міжнародних відносин. Відповідно, постає проблема визначеності рамок, меж співробітництва, однією зі сторін яких є

глобальний лідер, яким залишаються Сполучені Штати, а другою є європейська держава. Для чіткої характеристики асиметрії безпеки європейських держав та Сполучених Штатів обрано невелику державу в центрі Європи, якою є Чеська Республіка. Чесько-американські відносини є класичним зразком асиметричних відносин, коли одна держава переважає другу за площею своєї території, військовим та економічним потенціалом, за кількістю населення, соціальним складом та іншими параметрами. Вибір цієї країни як предмета дослідження зумовлений ще й її чіткою позицією як однієї з найбільших прихильників атлантичного співробітництва на чолі з США в Європі.

Метою статті є аналіз двосторонніх відносин Чеської Республіки як невеликої держави в центрі Європи та Сполучених Штатів як глобального лідера у сфері безпеки та оцінка цих відносин європейськими партнерами з точки зору асиметричного підходу.

Актуальність обраної тематики ґрунтується на тому, що проблема безпеки та визначення її стійких гарантій постає однією з головних в українському суспільно-політичному дискурсі, а її розв'язання залежить не лише від політичних рішень керівної верхівки, а й від середовища безпеки, в якому вона перебуває. Разом з тим розгляд досвіду асиметрії відносин двох держав може бути екстрапольований на українсько-російські відносини, які характеризуються переважно як асиметричні, а останнім часом – у контексті понять «асиметрична війна» чи «асиметричний конфлікт».

Практичність застосування так званого асиметричного підходу, що дедалі частіше зустрічається в європейських академічних дослідженнях, пояснюється здебільшого новим характером загроз і викликів сучасності, зміною державних стратегій безпеки тощо. Більше того, за словами європейських науковців, асиметричні стратегії на сучасному етапі постають невід'ємною частиною практики дипломатії й ефективного провадження національної політики безпеки будь-якої суверенної держави.

В основі дослідження – системний підхід, який допоміг розглянути явище асиметрії комплексно, з урахуванням як позицій сторін, так і впливу зовнішніх чинників на їх співробітництво. Методологічними основами роботи також стали: теорія ігор, експертні процедури і методи багатовимірної статистики, такі як факторний і кластерний аналіз, котрі дозволяють оцінити параметри асиметричних стратегій у багатовимірному просторі і, хоча б частково, врахувати вплив якісних факторів.

Стаття ґрунтується на наявних розвідках, академічних статтях, експертних висновках, звітах політиків, дипломатів, урядовців США,

Чехії, Польщі й України. Можливості асиметричних відносин у різних проявах і типах у своїх дослідженнях проектували американські (К. Боулдінг, І. Галтунг, К. Райт, С. Чейз, Е. Степанова), чеські (І. Шнайдер, Я. Ейхлер, О. Дітріх, польські: С. Козей, М. Мадей, З. Чекановський, П. Гавлічек, І. Павловський), вітчизняні (Н. Кравчук, Д. Лакішик, Г. Перепелиця, І. Погорська, О. Потехін, Ю. Щербак) науковці. Важливим внеском у вивчення нерівномірності міжнародних відносин, особливо у сфері безпеки, стали дослідження українського науковця Г. Перепелиці у збірнику праць «Асиметрія міжнародних відносин» [1]. Вагомими є також аналітичні статті і записки Центру стратегічних досліджень при Президентові України. Серед інших публікацій, що розглядають зовнішню та безпекову політику ЧР – статті Л. Кіцили, О. Цуп, О. Мітрофанової, Л. Дериглазової, а також роботи експертів Міжнародного центру Карнегі та ін.

З огляду на те, що поняття асиметричних відносин в українському академічному дискурсі ще не набуло поширення такого, приміром, як поняття «безпека» чи «стратегія», розглянемо його дефініції, основні характеристики. Термін «асиметрія» походить від грецького «*ασυμμετρία*», що в перекладі означає «невідповідність», відсутність або порушення симетрії [7]. Попри те, що термін вживається переважно в точних науках, таких як математика, фізика, біологія, генетика, на початку XXI ст. його почали застосовувати і в державних програмах, документах звітах у вигляді таких понять, як «інформаційна асиметрія», «культурна», асиметрична федерація, загроза, конфлікт, війна тощо. Як пише надзвичайний і повноважний Посол України Юрій Щербак, термін «асиметричні відносини» спочатку мав військово-стратегічне значення і лише згодом став широковживаним у поточній політичній мові [10]. У 70-х роках XX ст. начальник управління загальних оцінок Пентагону Ендрю Маршал одним із перших застосував термін «асиметрія» у військово-політичній сфері: він звернув увагу на можливе асиметричне ведення війни з таким, здавалося б, симетричним противником, яким був СРСР [12, 21]. Попри широкі інтерпретації європейських і американських науковців остаточного визначення це поняття поки що не набуло.

Поняття асиметрії вживається в дихотомічному ряді поруч з симетрією, відповідністю та пропорційністю. «Асиметрія» відображає існуюче в об'єктивному світі порушення порядку, рівноваги, відносної стійкості, пропорційності і відповідності між окремими частинами цілого, що може бути зумовлене змінами, розвитком, структурно чи інституційною реструктуризацією. Тому асиметрія може розглядатись як джерело еволюції, утворення нового, і саме в цьому полягає її

методологічний статус як модальної від «симетрія» категорії [2]. З огляду на предмет нашого дослідження звертаємо увагу на те, що симетричні відносини встановлюються між країнами одного рівня ієрархії, тобто між малими, середніми чи великими державами. Відповідно *асиметричними* будуть вважатися відносини між державами, які займають різні рівні в ієрархії міжнародних відносин. Це відносини між наддержавою та іншими державами, відносини між великими і середніми державами, відносини між великими і малими державами, відносини між середніми і малими державами.

Найбільш повним і системним на сучасному етапі постає визначення експертів Інституту стратегічних досліджень США Стівена Метца та Дугласа Джонсона: «Асиметрія у військовій сфері та сфері національної безпеки – це вміння діяти, організувати свою діяльність та мислити відмінним від опонентів чином з метою максимізації власних переваг і використання вразливих місць опонента, захоплення ініціативи чи забезпечення простору для маневрування» [16, 5].

Директор Центру вивчення тероризму та політичного насильства університету Сент-Ендрюс у Великобританії Пол Улкінсон назвав цю ситуацію «реалізацією сили слабкого проти слабкості сильної» та образно порівняв боротьбу із тероризмом з роботою воротаря, який може «блискуче захищати ворота команди сотні разів, але люди все ж запам'ятають той єдиний гол, який було пропущено» [17, 2]. Польські автори пропонують таку дефініцію поняття «*асиметрія*»: з військової точки зору – це дисбаланс сил і засобів двох протилежних сторін, де «слабкіша» несподівано використовує свою мобільність, маневреність і нові засоби й методи ведення війни. У військовому середовищі поняття асиметрії також інтерпретується як будь-яке розрізнення, яке може бути використане щодо сили, устаткування, підготовки та організації [19, 11].

Український дослідник Ігор Тодоров у своїй роботі «Глобалізація системи безпеки» аналізує асиметричні конфлікти в постбіполярній системі міжнародних відносин, пояснює їх виникнення через формування структури, яку можна охарактеризувати як «тришарову» з єдиною військовою наддержавою, декількома центрами економічної могутності і рядом центрів сили з перевагами в окремих компонентах сили, що й створює умови для виникнення асиметрії [8, 111-113]. Григорій Перепелиця у праці «Асиметрія міжнародних відносин» на основі виробленої типологізації міжнародних відносин стверджує, що симетричні та асиметричні відносини визначаються природою, тобто родовою ознакою суб'єктів цих відносин. Інакше кажучи, могутність

держави є показником того, які сили ця держава має у своєму розпорядженні і якою мірою вона може їх застосувати у відносинах з іншими державами чи недержавними учасниками міжнародних відносин [9]. Олександр Гончаренко у своїй роботі «Асиметричні стратегії в зовнішній політиці і політиці національної безпеки» говорить про те, що відповідно до наявного історичного досвіду й теорії ігор симетричних державних стратегій не буває: всі стратегії гравців у відомих конфліктах минулого і сучасності завжди були асиметричними [2]. Причиною цьому є безліч факторів, серед яких такі природні, матеріальні, військові, технічні, економічні, ідеологічні, соціально-культурні відмінності.

Розглядаючи поняття асиметричних відносин у контексті аналізу питань безпеки, зауважимо, що поняття «асиметрії безпеки» нерозривно пов'язане з нерівноцінністю військового та оборонного потенціалу двох держав, що вступають у правовідносини, при цьому реалізація інтересів буде прямо пропорційна потужності однієї зі сторін відносин. Як слушно зауважив американський дослідник Аллен Сенс у своєму дослідженні «Безпека малих держав в Європі після холодної війни», «... політичне життя малопотужних держав полягає у постійній боротьбі за політичну, економічну і соціальну автономію, за національне виживання або територіальну цілісність. Тому вони готові йти на поступки, поступаючись своїми інтересами заради відвернення небезпеки для держави» [18, 231]

Асиметрія двостороннього співробітництва безпеки зазвичай проявляється, коли одна зі сторін перебуває на стадії інтеграції з регіональними та міжнародними системами безпеки, а друга відіграє роль лобіста її інтересів, що впливає на рішення інших держав у включенні першої до відповідних структур. Важливим у цьому контексті постає зауваження Г. Перепелиці про те, що симетрія й асиметрія характеризують тип відносин, а не тип суб'єктів цих відносин. При аналізі основних характеристик відповідного типу відносин виокремлюється й картина основних факторів, що впливають на поглиблення їх асиметрії в сфері безпеки. До таких зараховує: політичну нестабільність, зменшення коштів на фінансування армії та військового комплексу держави, непрофесійність армії та спеціальних груп призначення, відсутність спільних проектів з державами, потужнішими у військовому й оборонному комплексах та у матеріальних можливостях [1].

З початку встановлення перших дипломатичних контактів на двосторонньому рівні відносин Чеської Республіки і США, в традиціях концепції «real politic», їхній характер чітко можна окреслити як

«асиметричні». Їх розвиток та поглиблення визначались у рамках Організації Північноатлантичного договору. Якщо зважати на величину території ЧР, відсутність виходу до моря, низькі військові та оборонні потужності, високі витрати на безпеку, то такий тип відносин з глобальним лідером – США постає закономірним процесом пошуку гаранта безпеки. Водночас формування асиметричних, однак стратегічних відносин зі Сполученими Штатами поставало одним з пріоритетів чеської політики безпеки на початкових етапах. Уряд намагався підтримувати стратегічні напрями двосторонніх відносин, зокрема в сфері телекомунікацій (компанія «Bell»), атомної енергетики (компанія «Westinghouse»), безпеки та оборони («Boing») тощо. Залучення стратегічних інвестицій дозволяло невеликій державі у центрі Європи, якою є ЧР, стати повноцінним членом трансатлантичного альянсу та європейських структур безпеки.

Однією з головних характеристик чесько-американських відносин у сфері безпеки є асиметрія, що виражається як у кількісних, так і в якісних показниках. У спробі узагальнити й систематизувати наявні дослідження асиметричних відносин та характеристики двостороннього співробітництва Чеської Республіки та Сполучених Штатів, ґрунтуючись на широті можливих інтерпретацій, типологій та ознак, виділимо основні характеристики відносин такого типу:

1) сторонами відносин виступають держави, що значно відрізняються за показниками військового, політичного, економічного розвитку, а геополітичне та регіональне положення й середовища безпеки зумовлюють необхідність підтримки сильнішого партнера;

2) сторони є членами протилежних або паралельних міжнародних політичних, економічних союзів, альянсів, інтереси й цінності яких можуть не відповідати одні одним або одна зі сторін намагається стати членом політичного чи безпекового союзу держав за допомогою впливу геополітичного лідера;

3) сторони поєднані міцною історичною традицією політичних відносин (наприклад, еміграція, підтримка на шляху до державного самовизначення), міцними міжособистісними контактами на рівні політичної, військової еліти, наявністю міцного лобі тощо, однак володіють різними стратегіями безпеки держави, безпековою культурою;

4) сторони розвивають спільні проекти на двосторонній чи багатосторонній основі, є взаємокорисними у відповідних стратегічних галузях, здатних розвинути й поглибити партнерство (наприклад, атомна, ядерна енергетика тощо);

5) слабша сторона використовує силу сильнішого партнера у спробі само актуалізації (зміцнення державних позицій) в регіоні, протистоянні абсолютної монополії чи сфери впливу іншого партнера чи регіонального лідера;

6) зацікавленість глобального партнера у співпраці з європейською державою як прихильником американської позиції й лобістом на континенті, що виявляється через участь у голосуваннях в РБ ООН на стороні позиції великого партнера;

7) наявність у малої держави технологій, важкодоступних ресурсів, що допомогли б розвинути інноваційні технології великій державі;

8) інтенсивність контактів на найвищому рівні тим більша, чим більше зацікавлена сторона в реалізації спільної програми;

9) нерівномірність двосторонніх контактів у політичній, військовій, економічній, культурній, науковій, освітній та інших сферах;

10) роз'єднаність внутрішньополітичного середовища малої держави у підтримці глобального стратегічного партнера та наявність ознак клієнтелістських відносин у політичній лінії співробітництва.

При розгляді асиметрії відносин у сфері безпеки слід також пам'ятати про ризики, які бере на себе слабша держава, приймаючи рішення співпрацювати з глобальним партнером за умов нелінійного розвитку міжнародної системи, швидкої змінності основних загроз тощо. Мова йде про те, що мала держава, за умов стратегічного партнерства з глобальним лідером, ризикує власною безпекою та відносинами з регіональними лідерами і сусідніми державами. Американські дослідники називають таку державу «risktaker». Зокрема, М. Хандель стверджує, що «слабкі держави повинні прийняти оборонні позиції будь-якої наддержави, якщо хочуть залишитись на плаву у міжнародній системі відносин» [11, 39]. Коли аналізувати трансформацію стратегії безпеки Чеської Республіки та інші зовнішньополітичні документи ЧР починаючи з 1999 року, то вимальовується чітка картина пристосування національних інтересів й викликів до трансатлантичних. Спільні голосування з глобальним лідером щодо питання участі у міжнародних операціях у Косово, Іраку чи Афганістані є додатковим підтвердженням цьому. Відповідно, в останній редакції Стратегії безпеки за 2011 рік Чеська Республіка визначає США як стратегічного партнера, а концептуальні засади чеської політики безпеки будуються переважно за американським зразком.

Узагальнюючи характерні риси асиметрії безпеки й поступу двосторонніх відносин ЧР і США, відзначимо перевагу Сполучених

Штатів та необхідність пристосовуватись для політики безпеки ЧР. Тому в академічних колах актуальною залишається дискусія щодо можливостей зниження негативних результатів чи їх уникнення, особливо для таких невеликих держав на зразок ЧР. Важливими інструментами мінімізації асиметрії постають: спільна участь країн у двосторонніх проєктах, форумах та організаціях; укладення багатосторонніх угод і залучення міжнародних експертів у разі потреби; наголос на довготерміновості взаємовигідних відносин, створення відповідної сприятливої атмосфери; спроби уникати переплетення проблемних тем і «торгу» інтересами безпеки держави тощо. На жаль, остаточні рішення про запобігання асиметричним стратегіям великих держав щодо територіально і ресурсно менших, не вироблено. Тому залишається потенціал до подальших досліджень такого виду асиметрій та спроб їх подальшого врегулювання.

Таким чином, у сфері безпеки й оборони чесько-американські відносини видаються змістовними та дещо унікальними. І ЧР, і США розташовані на досить далекій відстані одна від одної, тому їх співпраця повинна брати до уваги інтереси двох (європейського і американського) континентів з одночасним врахуванням потенціалу двостороннього співробітництва й партнерства. Ці чинники, а також історична і культурна спорідненість стали передумовами формування тісного військового і політичного союзу в рамках розвитку низки спільних програм: ПРО, спільні військові місії, «Visa Waver Program», Центр ядерних досліджень (у рамках якого планується дослідження можливостей мирного атому) та ін.

Політика Сполучених Штатів щодо Чеської Республіки як невеликого партнера в центрі Європи завжди ідентифікувалась поняттями «дружби», «партнерства», «гаранта безпеки», з одного боку, та водночас вказувала на нерівність, асиметричність державних потужностей у сфері безпеки й оборони. Про незмінність проамериканських позицій Чеської Республіки у своїх пріоритетах реалізації політики безпеки свідчать декларації, закріплені в офіційних документах політики безпеки ЧР, зокрема Стратегії безпеки. Якщо проаналізувавши основні загрози для ЧР, то простежується суміжність ризиків, про які зазначають Сполучені Штати у своїх стратегічних доктринах. Позірність зацікавленням ЧР до Сполучених Штатів свідчать постійні політичні внутрішні дебати навколо бажання бути лояльним союзником і утримувати прихильність Сполучених Штатів до регіону. Незмінно предметом дискусій постають питання спільної участі в миротворчих операціях, дослідження ядерної енергії та поширення режиму нерозповсюдження ЗМЗ, а також питання

європейських оборонних можливостей та європейської інтеграції системи безпеки. Послаблення впливу США в Європі й нові напрями, проекти партнерства Чеської Республіки зі Сполученими Штатами ставлять перед Чехією виклик подальшого балансу у відносинах з ЄС та США.

ЛІТЕРАТУРА

1. Асиметрія міжнародних відносин / під ред. Г. М. Перепелиці, О. М. Субтельного. – К. : Видавничий дім «Стилос», 2005. – 555 с.
2. Гончаренко О. Асиметричні стратегії в зовнішній політиці і політиці національної безпеки // Аналітика – Национальная безопасность. НОМОС / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nomos.com.ua/content/view/75/82>.
3. Дериглазова Л. Концепция асимметрии в теории и практике международных отношений // Вестник Томского государственного университета. – 2007. – Выпуск № 295. – С. 124–129.
4. Лакішик Д. Асиметрія партнерства початку ХХІ століття / Д. Лакішик, І. Погорська // Зовнішні справи. – 2012. – № 6. – С. 50–53.
5. Кравчук Н. Асиметрії і дисбаланси глобального розвитку: ідейно-теоретичні та фундаментальні основи дослідження // [Електронний документ]. – Режим доступу: http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/4855/1/2011_8_Kravchuk.pdf.
6. Столярчук Я. М. Глобальні асиметрії економічного розвитку: монографія. – К. : КНЕУ, 2009. – 302 с.
7. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук, Є. К. Бистрицький, М. О. Булатов [та ін.]; за заг. ред. В. І. Шинкарука. – К. : «Абрис», 2002. – 742 с.
8. Потехін О., Тодоров І. Глобалізація системи безпеки. Навчальний посібник [Електронний документ]. – Донецьк, 2011. – 248 с. – Режим доступу : http://kul.kiev.ua/images/glob_bezpeky_posibnyk.pdf.
9. Перепелиця Г. Як жити відрізняючись, але в гармонії. Теоретичні аспекти міждержавних відносин [Електронний ресурс] // Політика і час. – 2002. – № 4. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/perepel.htm>.
10. Щербак Ю. Енергетична асиметрія. Як її подолати Україні? [Електронний ресурс] // Газета «День». – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/uk/article/svitovi-diskusiyi/energetichna-asimetriya>. – Заголовок з екрана.
11. Barry D. Defense Against Help: Explaining Security Relations U.S.with small states / D. Barry, D. Bratt // American Review of Canadian Studies. – Spring 2008. – Vol. 38, Issue 1. – P. 63.

12. *Berkowitz B.* The New Face of War: How War will be Fought in the 21st Century. – New York, 2003. – 34 s.
13. *Eichler J.* (2004) Bezpečnostní strategie USA a EU – shoda i rozdíly // Vojenské rozhledy. Ročník. – 13 (45). – Číslo 4. – S. 30-43.
14. *Hosli O.* Madeleine The Balance between Small and Large: Effects of a Double-Majority System on Voting Power in the European Union // International Studies Quarterly. – 1995. – Vol. 39. – № 3. – Sep. – P. 351-370.
15. *Koziej S.* Triada globalnych zagrożeń asymetrycznych: konsekwencja proliferacji terroryzmu, broni nuklearnej i technologii raketowych // Bezpieczeństwo narodowe. – 2011. – №. 19, III. – P. 21-49.
16. *Metz S., Jonson D.* Asymmetry and US Military Strategy: Definition Background and Strategic Concepts. – Strategic Studies Institute. – 2001. – P. 5.
17. *Schneider J.* The U.S.-Czech Strategic Relationship: A Roadmap for the Future in Security and Defense // Cevro Institut. – 2014. – Issue № 2. – 5 s.
18. *Sens A.* The Security of Small States in Post-Cold War Europe // David G. Haglund ed., From Euphoria to Hysteria. – San Francisco : Westview Press, 1993. – 234 s.
19. Słownik terminow z zakresu bezpieczeństwa narodowego. – Wyd. 6. Warszawa, 2008. – 432 s.
20. *Stepanova E.* Terrorism in Asymmetrical Conflict Ideological and Structural Aspects [Електронний документ] // SIPRI Research Report. – № 23. – Oxford university press, 2008. – 186 s. – Режим доступу: <http://books.sipri.org/files/RR/SIPRIRR23.pdf>.

Криворучко Н. В. Асимметрия безопасности в контексте чешско-американских отношений.

Чешско-американские отношения являются классическим примером асимметричных отношений, когда одно государство превышает второго по площади своей территории, войсковому и экономическому потенциалу, количеству населения, социальному составу и другим параметрам. Анализ характера сотрудничества ЧР и США в области безопасности побуждает к необходимости изучения модели такого двустороннего сотрудничества. Неравномерность мощностей и особенности стратегической культуры двух стран создает возможности реализации, как двусторонних проектов, так и многостороннего партнерства в рамках трансатлантического сотрудничества. В статье рассмотрены различные типы симметрии и выделены характерные черты чешско-американской асимметрии отношений от начала их становления, прослеживается характер взаимного влияния и возможности реализации национальных интересов небольшого государства в центре Европы в условиях особого партнерства с США.

Ключевые слова: асимметрия, безопасность, политика безопасности, стратегическая культура, США, ЧР.

Kryvoruchko N. V. *The asymmetry in security: context of the Czech-American relations.*

The Czech-American relations are classic example of asymmetric relations, when one state dominates another, which is weaker in military and economic potential, in terms of population, social composition and other parameters. The analysis of nature of the cooperation of the Czech Republic and the United States in the security sector encourages necessity of studying the model of bilateral cooperation. Irregularity of capacities and characteristics the strategic culture of these two countries creates opportunities for as realization of bilateral projects and multilateral partnerships as part of the transatlantic cooperation. The article deals with different types of asymmetry and singles out characteristic features Czech-American relations since the beginning of the asymmetry of their formation; decomposes character and opportunities of realization mutual interests of small states in Central Europe under conditions of a special partnership with the United States.

Keywords: asymmetry, security, security policy, strategic culture, USA, Czech Republic.

Зайцева М. В.

КОНЦЕПТ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ У СТРАТЕГІЇ КРАЇН БРІКС

У статті проаналізовано безпекову складову взаємодії Бразилії, Росії, Індії, Китаю та ПАР у рамках об'єднання БРІКС, визначено підходи країн-членів до співпраці у сфері міжнародної безпеки; також встановлено, що країни БРІКС розглядають форум як інструмент зміцнення власного міжнародного авторитету та як перспективу поглиблення багатосторонніх відносин.

Ключові слова: БРІКС, Бразилія, Російська Федерація, Індія, Китай, Південно-Африканська Республіка, міжнародна безпека.

Глобалізація сприяє зростанню впливу окремих центрів та акторів міждержавної взаємодії, що призводить до виникнення загальносвітових структур, які можуть стимулювати процеси політичної консолідації та розширювати простір міжнародної та регіональної безпеки. На початку ХХІ століття відбулась структурна криза системи міжнародної безпеки, що призвело до потреби переосмислення концептуальних і методологічних засад міжнародного співробітництва та виявлення чіткої диференціації пріоритетів світової, регіональної і національної політики щодо сучасних викликів